

Bruxelles, 21. svibnja 2026.
(OR. en)

9065/26

TOUR 22
COMPET 547

NAPOMENA

Od: Odbor stalnih predstavnika (dio 1.)
Za: Vijeće

Predmet: Zaključci o izgradnji održivog i konkurentnog turizma za budućnost
– odobrenje

NACRT ZAKLJUČAKA VIJEĆA

„Izgradnja održivog i konkurentnog turizma za budućnost”

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

1. UZIMAJUĆI U OBZIR članke 6. i 195. Ugovora o funkcioniranju Europske unije kad je riječ o tome da Europska unija podupire, koordinira i dopunjuje djelovanje država članica u području turizma, uz dužno poštovanje odgovarajućih područja nadležnosti država članica odnosno Unije, kao i načela supsidijarnosti i proporcionalnosti;
2. PODSJEĆAJUĆI na svoje Zaključke od 1. prosinca 2022. o Europskom programu za turizam 2030.¹ (dalje u tekstu „Program”), na Tranzicijski put za turizam² i na Deklaraciju iz Palme;
3. UVAŽAVAJUĆI trodimenzionalnu prirodu održivosti, tj. njezinu gospodarsku, socijalnu i okolišnu dimenziju, koje moraju biti sastavni dio politika u području turizma;
4. PREPOZNAJE gospodarski doprinos turizma u EU-u, koji je 2024. bio zaslužan za oko 7 % njegove bruto dodane vrijednosti, 10 % radnih mjesta i 4,6 milijuna poduzeća³, od čega je 99 % malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi)⁴, kao i doprinos turističkog sektora ukupnoj konkurentnosti Unije, te napominje da je turizam u nekim regijama jedan od strukturnih stupova gospodarstva;

¹ 15441/22.

² [Tranzicijski put za turizam.](#)

³ Izvješće o industrijskim ekosustavima.

⁴ Europska komisija, Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike (GU GROW), [Industrial Ecosystems Indicators Dashboard](#) (2023.).

5. PREPOZNAJE međusektorsku prirodu turizma i važnost učinkovitog višerazinskog upravljanja u Uniji, u kojem sudjeluju Komisija, države članice i, prema potrebi, regionalna i lokalna tijela, organizacije za destinacijski menadžment, turistička industrija i drugi relevantni akteri, kao što su strukovna udruženja, kako bi se olakšala suradnja i razmjena primjera dobre prakse te poboljšala koordinacija među relevantnim područjima politika i sektorima, nadovezujući se pritom na postojeće okvire i instrumente te izbjegavajući nepotrebno udvostručavanje;
6. POZDRAVLJA Izvješće Komisije Vijeću o provedbi Programa od 16. prosinca 2025.⁵ (dalje u tekstu „Izvješće”), NAPOMINJE da se u Izvješću navodi da u državama članicama i dalje postoje nedostaci u provedbi u svih pet prioriternih područja, pa tako i u području višerazinskog upravljanja, te UVIĐA da su potrebni veći i dosljedni naponi za uklanjanje tih nedostataka;
7. NAGLAŠAVA da je za postizanje održivog, konkurentnog i otpornog turističkog ekosustava potrebno omogućiti turističkim poduzećima, a posebno MSP-ovima, odredištima i drugim relevantnim akterima da mobiliziraju i što bolje iskoriste relevantne alate i instrumente EU-a, među ostalim s pomoću pojednostavnjenog i poboljšanog pristupa dostupnim financijskim sredstvima i financiranju EU-a, tehničkoj pomoći i savjetodavnoj potpori, kao i s pomoću strukturirane izgradnje kapaciteta, uzajamnog učenja i razmjene primjera dobre prakse;
8. UVIĐA da geopolitičke napetosti, gospodarska neizvjesnost, pogoršani učinci klimatskih promjena, prekomjerna upotreba i nestašica prirodnih resursa, neuravnotežen turizam, brz tehnološki razvoj i kontinuiran manjak radne snage utječu na sektor turizma i lokalne zajednice na odredištima, među ostalim iznenadni poremećaji u povezanosti i promjene u potražnji i mobilnosti;

⁵ 17007/25.

9. NAGLAŠAVA da je turizam važan pokretač održivog rasta, zapošljavanja, socijalne kohezije i kulturne razmjene u Uniji, među ostalim u ruralnim, obalnim, planinskim, najudaljenijim i manje posjećenim regijama, te da se pri razvoju turizma mora zaštititi dobrobit stanovnika i lokalnih zajednica, očuvati prirodnu i kulturnu baštinu te doprinijeti ciljevima Unije koji se odnose na klimatsku neutralnost, prilagodbu klimatskim promjenama, kružno gospodarstvo, digitalnu transformaciju, dugoročnu gospodarsku održivost, otpornost i konkurentnost;
10. ISTIČE da je za turistički ekosustav važna povezanost tijekom cijele godine, koja se osigurava komplementarnošću različitih načina prijevoza;
11. NAGLAŠAVA da se održivost i konkurentnost turističkog ekosustava Unije međusobno osnažuju i dopunjuju jer ulaganja, prakse i inicijative proizvodnje i potrošnje koji su usmjereni na održivost, što uključuje učinkovitost resursa, kružnost, dekarbonizaciju, očuvanje prirode i bioraznolikosti, otpornost vodoopskrbe i otpornost na klimatske promjene, u konačnici mogu smanjiti troškove i rizike, ojačati produktivnost i kvalitetu, povećati privlačnost odredišta te iskustvo stanovnika i turista i poboljšati otpornost, kao i činjenicu da je konkurentan sektor turizma ključan za postizanje i održavanje ulagačkog kapaciteta i inovacija koji su potrebni za provedbu zelene i digitalne tranzicije;
12. PODSJEĆA da je turizam neodvojivo povezan s dobrim funkcioniranjem jedinstvenog tržišta i NAGLAŠAVA da neometana, sigurna i pouzdana prekogranična putovanja i izbjegavanje neopravdane fragmentacije lanaca vrijednosti i opskrbe doprinose jednakim uvjetima za aktere u sektoru turizma te povećavaju održivost i konkurentnost turističkog ekosustava Unije;

13. kao horizontalno načelo NAGLAŠAVA da je važno smanjiti postojeće administrativno opterećenje i izbjevavati uvođenje novog, nepotrebnog administrativnog opterećenja te ISTIČE opći cilj Unije da se zakonodavstvo EU-a pojednostavi kako bi se povećala i poduprla konkurentnost i racionalizirali postupci za poduzeća, ali pritom i zaštitili gospodarski, socijalni i okolišni ciljevi;
14. POZIVA Komisiju da pri pripremi novih inicijativa osigura usklađenost s postojećim zakonodavnim aktima izbjegavanjem nepotrebnih preklapanja te da se pobrine da se prijedlozi temelje na odgovarajućim procjenama učinka, u skladu s načelima bolje regulative, uzimajući u obzir posebnosti i fragmentiranu strukturu turističkog ekosustava te potencijalno opterećenje za MSP-ove;

Lokalne zajednice i socijalna jednakost

15. UVIĐA sve veći izazov koji predstavlja neuravnotežen turizam, u smislu prekomjernog turizma i nedovoljnog turizma, koji obilježava prostorna i sezonska koncentracija priljeva turista i ulaganja, pri čemu su određena odredišta pod pritiskom, dok se na drugima prilike ne iskorištavaju dovoljno, te ISTIČE da dodatnu pozornost treba posvetiti perifernim, ruralnim, otočnim, planinskim i udaljenim odredištima kako bi se ojačala regionalna ravnoteža i iskoristio njihov turistički potencijal;
16. NAGLAŠAVA da je kohezijska politika važna za podupiranje održivog i uravnoteženog razvoja turizma i otpornosti odredišta, u skladu s teritorijalnim strategijama;
17. POTIČE države članice da:
 - a) prodube svoje razumijevanje uravnoteženog turizma:
 - i. sustavnim prikupljanjem, analiziranjem i korištenjem podataka o prostornoj i sezonskoj koncentraciji priljeva turista, razvojnim i turističkim pritiscima, izazovima i raspoređivanju koristi na razini odredišta;
 - ii. poboljšanjem korelacije između turističkih podataka i pritisaka na stanovanje, dinamike tržišta rada, učinaka na okoliš i kvalitete života stanovnika;

- b) prema potrebi izrade i provode nacionalne i regionalne politike za uravnotežen turizam kojima se:
 - i. promiče prostorna i vremenska preraspodjela priljeva turista na održiv način, među ostalim prema ruralnim, planinskim, otočnim, udaljenim i najudaljenijim regijama i manje posjećenim urbanim područjima, te kojima se osigurava suradnja među svim relevantnim akterima;
 - ii. podupire diversifikacija turističkih proizvoda, čime se dodatno jača otpornost lokalnih turističkih lanaca vrijednosti i opskrbe;
- c) jačaju uključenost zajednice i socijalnu jednakost:
 - i. osiguravanjem stvarnog sudjelovanja stanovnika, lokalnih zajednica, mikropoduzeća i MSP-ova te radne snage i udruga u sektoru turizma u osmišljavanju, provedbi i praćenju turističkih strategija primjenom odgovarajućih metodoloških alata, kao što su analize, ankete i savjetovanja;
 - ii. promicanjem odgovornih, pristupačnih i uključivih turističkih modela, među ostalim s poboljšanim pristupom za osobe s invaliditetom, kojima se pravedno raspodjeljuju koristi, poštuju lokalne kulture i smanjuju negativni vanjski učinci za stanovnike;
 - iii. korištenjem rezultata Eurobarometra i drugih usporedivih istraživanja za praćenje percepcije građana, društvene prihvaćenosti turizma i kvalitete života na turističkim odredištima;

18. POZIVA Komisiju da:

- a) u suradnji s državama članicama izradi smjernice za odgovaranje na problem neuravnoteženog turizma, nadovezujući se na postojeći i tekući rad institucija EU-a, stručnih skupina EU-a i država članica u području otpornosti i socijalne održivosti;
- b) istraži mogućnosti kojima bi se stanovnicima mogao olakšati pristup sportskim, kulturnim i drugim rekreacijskim sadržajima koji se nude na odredištima;

- c) na platformi *EU Tourism Platform* i na portalu *EU Tourism Dashboard* objavljuje statističke podatke prikupljene u okviru Uredbe o statistikama o turizmu, statističkih istraživanja i drugih inovativnih izvora te da dijeli primjere najbolje prakse za mjerenje uravnoteženog turizma;

Povezanost i održiva mobilnost

19. UVIĐA da su pouzdane, priuštive, dostupne, česte i cjelogodišnje zračne, kopnene i vodne veze važne za uravnotežen razvoj turizma, teritorijalnu koheziju i mobilnost građana, posebno za otočne države članice, otočne i najudaljenije regije, čija pristupačnost i gospodarska aktivnost uglavnom ovise o zračnom prijevozu, kao i za ruralne, planinske i udaljene regije;
20. NAGLAŠAVA važnost široko dostupnih, održivih i multimodalnih rješenja za mobilnost te važnost smanjenja prepreka slobodnom kretanju, što će doprinijeti smanjenju utjecaja koji promet ima na okoliš te neometanom putovanju za turiste i stanovnike, i PODSJEĆA da je Komunikacija Komisije o željeznicama velikih brzina⁶ važna za unapređenje održive i povezane željezničke mobilnosti u cijeloj Uniji;
21. ISTIČE da je pristupačnost prijevoza za sve putnike, uključujući one sa smanjenom pokretljivošću i invaliditetom, važna kao jedan od ključnih elemenata uključivog turizma;
22. POTIČE države članice da:
- a) provedu lokalna, regionalna, nacionalna i prekogranična prometna rješenja za uravnotežen turizam koja obuhvaćaju održivu mobilnost i infrastrukturne mogućnosti kojima se poboljšava pristup manje poznatim odredištima i odgovara na problem sezonalnosti, u sinergiji s EU-ovim prometnim politikama i politikama povezanosti, pri čemu posebnu pozornost treba posvetiti otocima te ruralnim, planinskim, najudaljenijim i udaljenim regijama;

⁶ [COM\(2025\) 903 final, Povezivanje Europe željeznicama velikih brzina.](#)

- b) promiču održive, multimodalne i prekogranične turističke veze, što uključuje željeznicu, autobuse, trajekte i druge oblike javnog prijevoza, kao i biciklizam, uključujući i rješenja za zadnji kilometar na odredištima, među ostalim prema udaljenim ruralnim područjima;
- c) olakšaju razvoj infrastrukture i usluga koje se odnose na povezanost (kao što je infrastruktura za punjenje električnih vozila), od kojih koristi imaju i lokalne zajednice i turisti, što uključuje pristupačne, interoperabilne i, prema potrebi, prekogranične kompatibilne digitalne usluge, čime se podupiru neometana putovanja;
- d) u okviru nacionalnih i regionalnih pristupa praćenju turizma prikupljaju i upotrebljavaju podatke i pokazatelje o obrascima turističkog prometa;
- e) uspostave regionalnu i tematsku suradnju u području olakšavanja prekograničnih putovanja, među ostalim u susjedne i treće zemlje;

23. POZIVA Komisiju da:

- a) u prometne politike i planiranje EU-a integrira potrebe država članica u pogledu povezanosti i pristupačnosti povezane s turizmom, što uključuje strukturnu ovisnost o zračnoj povezanosti i specifična ograničenja otočnih država članica te otočnih, perifernih, najudaljenijih i udaljenih regija, kako bi se poduprli teritorijalna kohezija i uravnotežen razvoj odredišta;
- b) poboljša neometana multimodalna putovanja između odredištâ, kao i informacije, usluge i integrirana rješenja za izdavanje karata, među ostalim putem interoperabilnosti i standardizacije te olakšavanjem pristupa uslugama mobilnosti na zahtjev;
- c) olakša razmjenu primjera dobre prakse i suradnju među lokalnim, regionalnim i nacionalnim tijelima kako bi se poboljšalo ukupno iskustvo mobilnosti turista na odredištu;

Zelena tranzicija i klimatske promjene

24. UVIĐA da je turistički ekosustav sve izloženiji klimatskim promjenama i degradaciji okoliša, što predstavlja sistemske rizike za gospodarsku i socijalnu održivost, te da bi ekstremni vremenski uvjeti, nestašice vode, gubitak bioraznolikosti i onečišćenje mogli negativno utjecati na njega;
25. NAGLAŠAVA da su ubrzavanje mjera za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima, zaštita bioraznolikosti i obnova prirodnih ekosustava, u skladu s klimatskim i okolišnim ciljevima Unije, neophodni da bi se zaštitile dugoročna otpornost, privlačnost i konkurentnost odredišta i turističkih poduzeća, među ostalim posvećivanjem dodatne pozornosti prelasku na regenerativnije pristupe turizmu koji su na korist prirodi i odredištima;
26. POZIVA države članice da:
- a) ubrzaju zelenu tranziciju u sektoru turizma u skladu s europskim zelenim planom, klimatskim ciljevima i politikama kružnog gospodarstva tako da:
 - i. potiču turistička poduzeća da usvoje resursno učinkovite, niskougljične i kružne poslovne modele;
 - ii. među pružateljima turističkih usluga i na odredištima promiču prihvaćanje integriranih alata i provjerenih programa upravljanja okolišem, kao što su znak za okoliš EU-a i EMAS, te priznatih nacionalnih programa;
 - b) ojačaju ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima u turističkim politikama koje najbolje doprinose gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj održivosti tako da:
 - i. upravljaju priljevima turista i promiču turističke proizvode i prirodna rješenja koji su otporniji na učinke klimatskih promjena;
 - ii. razmotre uključivanje pitanja klimatskih promjena u turističke strategije i, prema potrebi, u planiranje ulaganja;

- iii. poduzmu mjere koje se odnose na potrebe za prilagodbom infrastrukture, obalnu i pomorsku zaštitu te promet, posebno u područjima koja su vrlo izložena rizicima povezanim s klimatskim promjenama, u skladu s lokalnim klimatskim projekcijama;
- c) utvrde odgovarajuće mjere za unapređenje zelene tranzicije odredišta i poduzeća;

27. POZIVA Komisiju da:

- a) nastavi podupirati istraživačke i inovacijske projekte i opsežne pilot-projekte u području kružnog i održivog turizma, posebno aktivnostima kojima se podupiru djelovanja u području klime i okoliša, kao što je aktualni program LIFE, te da promiče repliciranje potvrđenih modela u okviru Inicijative za kružno gospodarstvo u gradovima i regijama te drugih relevantnih instrumenata koji postoje;
- b) podupire napore država članica i turističkih poduzeća usmjerene na smanjenje njihova ekološkog otiska, osigura da turistički ekosustav bude dio novog integriranog okvira EU-a za europsku otpornost na klimatske promjene i upravljanje rizicima⁷ te razvije znanje i smjernice koji će odredištima i poduzećima pomoći u borbi protiv klimatskih promjena;
- c) radi na klimatskom prognoziranju povezanom s turizmom, što uključuje analizu dugoročnih projekcija, iskorištavanjem postojećih alata kao što je Služba programa Copernicus za klimatske promjene⁸, kako bi se procijenili rizici i prilike te potaknula komunikacija među državama članicama koje se suočavaju sa sličnim izazovima, posebno kad je riječ o politikama ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe njima;
- d) izradi i redovito ažurira popis certifikata i oznaka održivosti koji su priznati na razini EU-a ili na nacionalnoj razini;

⁷ Integrirani okvir za europsku otpornost na klimatske promjene i upravljanje rizicima – djelovanje u području klime.

⁸ Služba programa Copernicus za klimatske promjene – [Copernicus Climate Change](#).

Digitalna transformacija, podaci i inovacije

28. UVIĐA da su čvrst europski okvir za integraciju podataka o turizmu i strateškog planiranja, uključujući zajednički interoperabilni podatkovni ekosustav, smjernice o umjetnoj inteligenciji, destinacijski menadžment utemeljen na podacima, napredni podatkovni alati i inovativne usluge u području putničke tehnologije (*travel-tech*) strateški čimbenici za bolje planiranje, konkurentnost, održivost i otpornost turizma;
29. POTIČE države članice da:
- potiču turistička poduzeća i javna tijela odgovorna za destinacijski menadžment da učinkovito upotrebljavaju dostupne digitalne alate, u skladu s ciljevima programa politike za digitalno desetljeće⁹;
 - sustavno prikupljaju visokokvalitetne podatke u stvarnom vremenu s pomoću postojećih digitalnih platformi, u slučajevima u kojima je to relevantno, uključujući podatke stavljene na raspolaganje na temelju EU-ova okvira za podatke o kratkoročnom iznajmljivanju smještaja, te da analiziraju i upotrebljavaju podatke o strateškom planiranju, prostornom i sezonskom upravljanju priljevima turista, ulaganjima te koristima i pritiscima povezanim s turizmom;
 - među relevantnim akterima iz javnog i privatnog sektora promiču inovativne i uključive turističke usluge i pristupe destinacijskom menadžmentu utemeljene na podacima, uz poštovanje temeljnih prava, privatnosti i zaštite podataka;
30. POZIVA Komisiju da u suradnji s Eurostatom i nacionalnim statističkim tijelima preispita i poboljša opseg usporedivih statističkih podataka o turizmu, od osnovnih statističkih podataka o putovanjima i noćenjima do podataka o gospodarskim, socijalnim i okolišnim učincima turizma, i da pritom iskoristi digitalne tehnologije i naprednu analitiku kako bi se poboljšale kvaliteta i pravodobnost podataka o turizmu, istodobno sprečavajući nepotrebno administrativno opterećenje;

⁹ [Program politike za digitalno desetljeće do 2030.](#)

31. POZIVA Komisiju da u suradnji s državama članicama:
- a) ubrza uvođenje zajedničkog europskog podatkovnog prostora za turizam, što uključuje:
 - i. razvoj standardâ za interoperabilnost podataka i upravljanje podacima kako bi se poduprlo planiranje utemeljeno na dokazima, praćenje i usporedivost u državama članicama i drugim sektorskim podatkovnim prostorima;
 - ii. daljnji razvoj portala *EU Tourism Dashboard*, konsolidaciju i promicanje platforme *EU Tourism Platform* kao integrirane platforme za potporu te razvoj odgovarajućih mogućnosti upravljanja i mehanizama suradnje, kao što je konzorcij za europsku digitalnu infrastrukturu;
 - iii. osiguravanje interoperabilnih alata za europski podatkovni prostor za turizam, tehničke potpore i poticaja za vlasnike podataka kako bi se osigurali tehnički i operativni digitalni kapaciteti poduzeća, organizacija za destinacijski menadžment, lokalnih tijela i drugih relevantnih aktera, kao i kritična masa pružatelja i korisnika podataka u cijelom turističkom ekosustavu;
 - b) jača konkurentan i inovativan turistički ekosustav u digitalnom području tako da:
 - i. promiče umrežavanje inkubatora, akceleratora i relevantnih inovacijskih centara;
 - ii. omogući jednake uvjete, među ostalim djelotvornom provedbom relevantnih digitalnih pravila EU-a, u slučajevima u kojima je to primjenjivo, i da pritom radi na uklanjanju ovisnosti o *travel-tech* rješenjima iz trećih zemalja, među ostalim promicanjem europskih alternativa, otvorenih standarda i prenosivosti podataka, kao i kontrole korisnika nad podacima;
 - iii. osigura da MSP-ovi, *start-up* i *scale-up* poduzeća i, prema potrebi, organizacije za destinacijski menadžment i javna tijela imaju pristup financijskim sredstvima EU-a, kaskadnom financiranju i savjetodavnim uslugama za digitalna ulaganja te tako da potiče prekograničnu sinergiju među relevantnim dionicima koji rade na digitalizaciji;

32. POZIVA Komisiju da u suradnji s industrijom i drugim dionicima:
- a) nastavi podupirati projekte istraživanja i inovacija, testne platforme i pilot-projekte u području digitalnih alata i usluga u turizmu, uključujući one kojima se jačaju pametna odredišta, poboljšava pristupačnost, podupiru inovacije i povećava otpornost;
 - b) podupire inicijativu pod vodstvom industrije za izradu smjernica o odgovornoj i stručnoj upotrebi umjetne inteligencije u turizmu, u skladu sa Strategijom za primjenu umjetne inteligencije¹⁰, koja je usklađena sa zakonodavstvom i strategijama EU-a, uzimajući u obzir relevantna postojeća područja rada;

Vještine i kvalitetna radna mjesta

33. NAGLAŠAVA da su kvalitetna radna mjesta, primjereni radni uvjeti i razvoj vještina, u skladu s europskim prostorom obrazovanja¹¹, Unijom vještina¹² i Planom za kvalitetna radna mjesta¹³, među ostalim putem inicijative Pakt EU-a za vještine te nacionalnih i regionalnih partnerstava za vještine, ključni za dugoročnu konkurentnost i otpornost sektora turizma; UVIĐA da je navedeno ključno i kako bi se riješio problem strukturnog nedostatka radne snage i vještina, među ostalim u kontekstu demografskih promjena, analizirali sezonski i prostorni obrasci zapošljavanja, što je posebno važno u ugostiteljskim i turističkim uslugama, te povećala privlačnost karijera u turizmu i potaknulo zadržavanja radnika;
34. POTIČE države članice da u skladu sa svojim nadležnostima:
- a) promiču cjeloživotno učenje, usavršavanje i prekvalifikaciju za turističke radnike i tražitelje zaposlenja, pri čemu poseban naglasak treba biti na zelenim, digitalnim, poduzetničkim, socijalnim i međukulturnim kompetencijama, te da osiguraju njihovu veću vidljivost i doseg kako bi imali maksimalan učinak i što više se iskoristavali;

¹⁰ [Strategija za primjenu umjetne inteligencije.](#)

¹¹ [Europski prostor obrazovanja.](#)

¹² COM(2025) 90 final.

¹³ COM(2025) 944 final.

- b) prošire nacionalna i regionalna partnerstva za vještine u turističkim regijama i ojačaju ulogu organizacija za destinacijski menadžment, regionalnih i lokalnih tijela te drugih relevantnih aktera kao multiplikatora vještina;
- c) jačaju nacionalne i regionalne informacije o vještinama i alate za predviđanje, među ostalim tako da dostavljaju relevantne podatke povezane sa zapošljavanjem i vještinama za potrebe europskog podatkovnog prostora za turizam;
- d) razmjenjuju primjere dobre prakse o upravljanju sezonalnošću, mogućnostima za razvoj karijere i zadržavanju radnika tako da poboljšaju dostupnost usporedivih informacija o potrebama za vještinama i radnom snagom te o kvaliteti radnih mjesta;

35. POZIVA Komisiju da:

- a) nastavi raditi na inicijativi Pakt EU-a za vještine, među ostalim na velikom partnerstvu za vještine u sektoru turizmu i drugim povezanim programima za usavršavanje i prekvalifikaciju;
- b) podupire razvoj usporedivih, naprednih, integriranih alata za informacije o vještinama i predviđanja u području vještina za sektor turizma na razini EU-a, među ostalim s pomoću koordinacije, metodoloških smjernica i učinkovitog iskorištavanja europskog podatkovnog prostora za turizam;
- c) nastavi podupirati projekte povezane s turizmom u okviru programa EU-a i drugih instrumenata kojima se podupiru vještine i mobilnost radne snage u turizmu;
- d) u suradnji s državama članicama dodatno istraži i promiče upotrebu Europske mreže službi za zapošljavanje (EURES) kako bi se poboljšale usluge usklađivanja ponude i potražnje na razini EU-a, među ostalim kako bi se odgovorilo na sezonsku potražnju i nedostatak zaposlenika;

Otpornost, prilagodljivo upravljanje i pripravnost na krize

36. ne dovodeći u pitanje postojeće instrumente, NAGLAŠAVA da je u cijelom turističkom ekosustavu potrebno ojačati pripravnost i odgovor na krize, i to na sljedeće načine:
- a) razvijanjem strukturirane procjene i prevencije rizika, planova za nepredvidive situacije i sustava ranog upozoravanja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini te na razini EU-a, nadovezujući se na postojeće projekte EU-a¹⁴;

¹⁴ Upravljanje krizama i upravljanje u turizmu – Izvršna agencija za Europsko vijeće za inovacije i MSP-ove (EISMEA).

- b) poboljšanjem komunikacije u kriznim situacijama, što uključuje dostupne informacije na više jezika i u različitim formatima, uzimajući u obzir potrebe ranjivih putnika;
- c) integriranjem aspekata koji se odnose na upravljanje krizama, prilagodbu klimatskim promjenama, sigurna i zaštićena putovanja i smanjenje rizika od katastrofa u turističke strategije i okvire za pametna odredišta;

37. POTIČE prilagodljivo upravljanje turizmom, i to na sljedeće načine:

- a) korištenjem podataka u stvarnom vremenu i sustava praćenja kako bi se upravljalo priljevima turista i jednodnevnih posjetitelja te prilagodilo mjere na ciljan i razmjeran način;
- b) promicanjem diversifikacije turističkih proizvoda, kao što su spori i prirodni turizam, kulturni turizam, poslovna putovanja i MICE turizam (engl. *Meetings, Incentives, Conferences, and Exhibitions*, tj. putovanja radi sastanaka, konferencija i sajmovi i putovanja kao poticaj zaposlenicima) te promicanjem poboljšanja segmentacije tržišta i produljenja turističke sezone kako bi se smanjila ranjivost i izloženost šokovima i neuravnoteženom turizmu;
- c) poticanjem međusektorske suradnje s drugim područjima politika, kao što su promet, okoliš, kultura, digitalizacija i zdravstvo, kako bi se upravljalo nesigurnošću i vanjskim šokovima;

38. POZIVA Komisiju da u bliskoj suradnji s državama članicama:

- a) podupire odredišta, a posebno organizacije za destinacijski menadžment, u izgradnji otpornosti i socijalne održivosti, među ostalim s pomoću projekata i inicijativa koje financira EU i kojima se stvara najbolja praksa koja se može replicirati, pri čemu naglasak treba biti na lokalnim zajednicama i okolišu;
- b) osigura da se pitanjima pripravnosti na krize, sprečavanja rizika i prilagodbe klimatskim promjenama posvećuje veća pozornost i pruža veća potpora;
- c) olakšava bolju koordinaciju među državama članicama i s relevantnim dionicima kako bi se poboljšali pripravnost i odgovor, među ostalim, ako je to primjereno, putem *ad hoc* koordinacijskih aranžmana, uzimajući u obzir posebnosti turističkog ekosustava;
- d) prema potrebi poduzme mjere i donese prijedloge za ublažavanje negativnih posljedica kriza koje znatno utječu na europski turistički ekosustav;

Višerazinsko upravljanje

39. PREPOZNAJE važnost snažnog višerazinskog i višedioničkog upravljanja koje uključuje sva relevantna područja politike i odgovarajuće dionike, kao što su organizacije za destinacijski menadžment, udruge, lokalne zajednice, poduzeća i drugi relevantni akteri;
40. NAGLAŠAVA važnost suradnje s relevantnim međunarodnim partnerima i organizacijama, u slučajevima u kojima je to primjereno, kako bi se poboljšala usklađenost, otpornost i globalna konkurentnost europskog turističkog ekosustava;
41. UVIĐA da je potrebno istražiti kako bi se moglo dodatno ojačati upravljanje za pripravnost na krize i prilagodbu klimatskim promjenama i otpornost na njih, a da se pritom izbjegne udvostručavanje s pomoću konsolidacije i usklađivanja postojećih okvira upravljanja, među ostalim, prema potrebi, onih kojima se podupire praćenje napretka u ostvarivanju relevantnih ciljeva Programa održivog razvoja do 2030. i izvješćivanje o tom napretku;
42. NAGLAŠAVA da treba povećati vidljivost Europe kao odredišta koje sadržava mnoštvo različitih odredišta tako da se promiče imidž Europe kao sigurnog, održivog i uključivog odredišta i da se prepozna da su sigurnost i zaštita ključni za povjerenje turista, poštujući pritom u potpunosti autonomiju nacionalnih i regionalnih brendova te osiguravajući pravednu vidljivost različitih odredišta;
43. POTIČE države članice da:
 - a) ojačaju koordinaciju između turizma i povezanih područja politika, kao što su promet, okoliš, regionalni razvoj, digitalizacija, inovacije, vještine, obrazovanje, tržište rada, kultura i sport, tako da u relevantne inicijative politike uključe perspektivu turizma;

- b) ojačaju transnacionalnu dimenziju turizma prekograničnom, tematskom ili regionalnom suradnjom, što uključuje razvoj klastera, te da, u slučajevima u kojima je to primjereno, koordiniraju pristupe u okviru relevantnih međunarodnih turističkih foruma;
- c) jačaju strukturirani dijalog između nacionalnih, regionalnih i lokalnih tijela, organizacija za destinacijski menadžment i drugih relevantnih aktera kako bi se poboljšali prikupljanje podataka, pokazatelji, uključujući, prema potrebi, okvire pokazatelja i alate za izvješćivanje usklađene s ciljevima održivog razvoja, usklađivanje strategija i provedba politika održivog turizma;

44. POZIVA Komisiju da:

- a) promiče međusektorsku suradnju u drugim relevantnim područjima politika EU-a, kao što su promet, kohezijska i regionalna politika, okoliš, stanovanje, zaštita potrošača, kultura i sport, tako da u relevantne inicijative politike uključi perspektivu turizma i pojednostavi postupke kako bi se stvorilo političko okruženje za turizam koje je usklađeno, pogodno za ulaganja i povoljno;
- b) ojača međunarodnu dimenziju turističkog ekosustava EU-a kao elementa vanjskog djelovanja i gospodarske diplomacije Unije, među ostalim tako da:
 - i. ojača suradnju i strukturiranu komunikaciju s partnerskim zemljama i regijama koje su važne za turizam i povezanost;
 - ii. sudjeluje, kada je to primjereno, u relevantnim međunarodnim organizacijama i forumima te u njihovu analitičkom radu i radu na utvrđivanju standarda, među ostalim u UN-u, Svjetskoj turističkoj organizaciji UN-a, OECD-u i relevantnim dijelovima skupina G-7 i G-20;
 - iii. podupire međunarodnu suradnju u razmjeni primjera dobre prakse i usporedivosti turističkih podataka i pokazatelja, prema potrebi, u koordinaciji s državama članicama;
- c) na platformi *EU Tourism Platform* uvede jedinstvenu informacijsku točku jednostavnu za korištenje na kojoj će se pružati dostupne informacije za turistički ekosustav te relevantne mogućnosti potpore i financiranja;

- d) olakša dosljedne diskurse i informativne kampanje o turizmu na razini EU-a, kojima se dopunjuju nacionalna i regionalna autonomija i raznolikost u pogledu brendiranja, kao i promidžbene kompetencije, i to na sljedeće načine:
- i. modernizacijom okvira i brenda „Destinacija Europa”, u bliskoj suradnji s državama članicama, osiguravajući pritom potpunu uključenost otočnih, najudaljenijih i manje posjećenih regija;
 - ii. jačanjem usklađenosti između diskursa o turizmu, ciljeva održivosti i širih prioriteta politike EU-a;

Praćenje i daljnje postupanje

45. POZIVA Komisiju da u suradnji s državama članicama i relevantnim dionicima podupire i prati provedbu ovih Zaključaka, koji se nadovezuju na Zaključke Vijeća o Programu za turizam 2030.;
46. POZIVA Komisiju da prati provedbu ovih Zaključaka i da svake tri godine od njihova usvajanja Vijeću predstavi konsolidirano izvješće o njihovoj provedbi i o provedbi relevantnih djelovanja iz Priloga Zaključcima Vijeća o Programu za turizam 2030.;
47. POZIVA Komisiju da ove Zaključke, kao i prioritete i djelovanja utvrđene u njima, uzme u obzir pri pripremi predstojeće strategije EU-a za održivi turizam;
48. POZIVA dionike iz sektora turizma da, u suradnji s Komisijom i državama članicama, sudjeluju u provedbi ovih Zaključaka i pritom podižu svijest svojih partnera i klijenata, doprinose svojim stručnim znanjem i iskustvom te šire stečeno znanje i postignute rezultate.
